

„Bennem csak az él, ami volt, / az igaz csak, ami már nem lesz. / Az őszi nap is úgy jön elém, / mint kedves nővér egy beteghez.” Azonban a múlt felé fordulás is fájdalmas hangvételi, a lírai én ugyanis a békétlenségtől és háborúskodástól, a szürke, ködös, fakó mindennapok értéktelenségétől terhes jelenen keresztül szemléli, amely minduntalan beárnyékolja azt.

A pólusaiból kifordított világban az emberek elvesztették képességüket, hogy értelmezzék a világot. E helyzetkép megjelenítője a kötet címét adó kód. A valóság csak töredékesen fogadható be az ezt felismerő alkotó számára is. A költői én „Ködöt, homályt, [...] a végtelenből szürke foszlányt” lát csak. E szellemi ködben meghallgatást nem találó jajszókká válnak a költemények, az alkotás céltalan futás. E céltalanságot, a maradandóság megkérdőjelezését a cikluscímek is kifejezik: *Írások a falra*, *Himnuszot írni a porba*, *Versék egy elveszettnek hitt füzetből*, *A kóbor elégiák útján*.

Míg a totálist a részleges váltotta fel, a hitet a kétely, a nyárt az ősz, a jelent a múlt és az emlékezés, addig Csoóri költészete éppen ezekből az illúzióvesztésekből táplálkozik: fut a ködben. Hagyjuk mi is, hogy versei a ködbe csalogassanak és futásra késztessenek.

FAZEKAS IBOLYA

(*Nap Kiadó, Budapest, 2005,*
120 oldal, 1950 Ft)

MARSALL LÁSZLÓ:

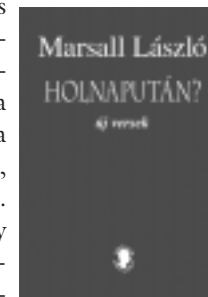
Holnapután?

Marsall László Kossuth-díjas költő legújabb kötete erős felütéssel indít. Holnapután? – teszi fel a (költői?) kérdést, a kötet tehát a versek és a cím feszültségére (is) épül. Temporális „játék”, amely a jövőbe helyezi a költészetet, lehetősége(ke)t ír, nem megoldást. Nem a profetikus hang, hanem az alázatos szemlélődés vibrál a Marsall által teremtett térben. „Holnapután birkózzam holnapot?!” – hangzik a látszólag reménytelen szöveg (*Hölgyválasz*), a kötet címe orgonapontként szervezi meg az opust. Nyolc ciklus – nyolc kísérlet – nyolc hang – nyolc lehetőség.

HOTEL „MITTEL-EURÓPA” – a hely, ahol vagyunk. Dichtung és Wahrheit csodás összeforrása, egyszerre profán életünk színhelye, és szálló, amelyben megszállnunk (néhány időben fájó, de elkerülhetetlen) kötelesség. „Az ebédli asztal rendezett. / idült üdülő mind alanyeset, / többes házások virág-ékezet, / ez: emlékezet, amaz: képzelet.” Ahol az identitás keresésének alapdokumentuma a „Haszon” című lista (*Helyzetjelentés újév napján [2004]*), mely versben a költői én lerombolja az időt, a delikát világot. E(gy) térben létezik a szabadsággal telt Petőfi-tüdő, a nemzeti zászló (amelyből kivágattatott az idegen hatalom) és a Sztálin-huszárok.

Egyszerre érvényes a megszólalás lehetetlensége és kényszerűsége („Ideje befejeznem az írást. / Folytatom, ha lesz még világosság”).

Marsall verseiben a kimért, tematikai „hang” az egyik fő poétikai szervezőelv. „Eszes és nyelvessé költő...” – írta róla Esterházy Péter. Nyelven, mert látja, hogy a nyelv nem csupán cifra szolgál, hanem identitás, lét (és sokszor magány). Bátor költészeti ez, amely nemcsak a szépséget, hanem sokszor a hiányt is képes érzékelni. „Maguk magyarai bob

multiplay...hím-nő...Well, keves / – Big-Bang...alig-alig gyereked / Bólintok, well, a férfi-nő el nem PapásMamásodnak, játsszák / a nagy bummukat, csak úgy, kedvükre, magtalan. Nem szólnak, / mint egyszeri Tiszteletes Úr: Asszony, csukd be az ajtót, / húzd le a rolót, most nemzeni fogunk!” (*kisKluzsinszky a XXI. Századi Áruházban*) Az ironia itt nem öncélú beszédmód, hanem a (magyar) nyelv kiszolgáltatottságának drámai megfogalmazása, a „nyelvében él a nemzet” posztmodern interpretációja. Nem csupán a nyelvi rétegek komplexitása (vagyis a nyelvemlékektől a magyar nyelvtörténet egészen végigvonuló poétika), hanem az idegen nyelvek és a

magyar nyelv „párhuzamos futtatása” avatja (többek között) egyedivé a kötetet. Az antik versformák ugyanúgy helyet kapnak a szövegekben, mint a ballada, a szonett éppúgy, mint a zsoltár. Nem szolgálai

utánzás ez, sem letűnt korok mementója, sokkal inkább tisztelet vagy (ironikus) játék. Sajátos műfaji újításként egy ciklusba rendeződnek az agráriaversek, melyek földműveléssel kapcsolatos tematikus mintát hordoznak magukon: a torma, a kapor

vagy épp a hagyma poetizálódik itt át (ne feledjük a Petri György által a kánonba beírt hagyma-verset).

Marsall László kötete komplex világot épít fel, amelyben a nyelv kiemelt szereppel bír, egyaránt hordozója lehetőségnek és lehetetlenségnek, összetartozásnak és szétválasztásnak, reménynek és kilátástalanságnak. Újraélt Babel – ahol azonban nem a zavar, a meg nem értés, hanem a nyelv általi totális (nehol transzcendens) megragadás a hangsúlyos. A holnapután előtt azonban még van holnap is. Ezen bizakodásról is beszél a kötet.

KOVÁCS PÉTER

(*Szépirodalom Könyvkiadó, Budapest, 2005,*
142 oldal, 2000 Ft)